

PODOBY SÚČASNEJ SLOVENSKEJ POÉZIE (1989 – 2012) A FORMY JEJ PROPAGÁCIE

Mgr. Marián Grupač, PhD.

Abstrakt

Dizertačná práca s titulom *Podoby súčasnej slovenskej poézie (1989 – 2012) a formy jej propagácie* je komplexným a systematickým materiálom v intenciách stanovenej metodológie, v ktorej sú v jednotlivých kapitolách teoretickej časti spracované podstatné hľadiská vytýčenej témy s aktívnou účasťou autora, ktorý spätne reflektuje a zdôvodňuje fakty zozbierané za jednotlivé obdobia (dekády) od roku 1989 v autorstve literárnych teoretikov, kritikov, no i samotných literárnych tvorcov.

Praktická časť dizertačnej práce má viacero čiastkových výstupov. Zameranie uvedených výskumov je exaktne určené predovšetkým z hľadiska dokumentárneho a dokumentačného. Autor nemá snahu prezentovať výsledky praktickej časti v kontexte literárnej teórie a literárnej vedy. Práca je prirodzeným a kompaktným dokumentom odborne a detailne mapujúcim vývoj a smerovanie slovenskej poézie po novembri 1989 na Slovensku bez tendenčných a dobových dezinterpretácií a vedomých subjektívizačných tendencií, ktoré sa v súvislostiach slovenskej literatúry po roku 1989 doposiaľ často vyskytovali aj (predovšetkým) v odborných a vedeckých materiáloch.

Kľúčové slová: slovenská literatúra, slovenská poézia, november 1989, propagácia slovenskej poézie, literárne časopisy, literárne súťaže, čítanosť slovenskej poézie

Abstract

Dissertation titled *Forms of contemporary Slovak poetry (1989-2012) and the manners of its propagation* includes a comprehensive and systematic material with a rated methodology, in which individual chapters of the theoretical part of the essential aspects delineated treated subjects with active participation of the author, who reflects and justifies facts collected for each period (decade) since 1989 in authorship of literary theorists, critics, but also by writers by themselves.

The practical part of the dissertation has several sub outputs. The focus of this research is precisely designed primarily in terms of documentary. Author does not attempt to present the results in the context of practical literary theory and literary studies. The work is a natural and compact document, professionally and in detail, mapping the development of and routing Slovak poetry after November 1989 in Slovakia without biased and contemporary misinterpretation and conscious subjective tendencies, on the occasion of Slovak literature after 1989, which often presented in many professional and scientific materials.

Key words: Slovak literature, Slovak poetry, November, 1989,. Promotion of Slovak poetry,.

ÚVOD

V našej dizertačnej práci sme sa rozhodli spracovať a systematicky zdokumentovať oblasť súčasnej slovenskej poézie po roku 1989 do roku 2012 z niekoľkých prirodzených a vážnych dôvodov.

Po roku 1989 bola problematika súčasnej literatúry, čiastkovo aj poézie, na Slovensku spracovaná v niekoľkých prácach, no dianie v slovenskej literatúre v spomínanom období po roku 1989 reflektovali autori najčastejšie v oblasti prozaickej tvorby a predovšetkým s dôrazom na deväťdesiate roky 20. storočia, pričom obdobie po roku 2000 bolo doposiaľ spracované len torzovite, alebo v odborných štúdiách absentovalo.

V priebehu posledných rokov (2013, 2014) však už vyšlo niekoľko publikácií, ktoré majú tendenciu spomínané „prázdne miesto“ vyplniť a hádam i objektívne zhodnotiť a zdokumentovať. Oblasť slovenskej poézie po roku 1989, aj s podrobnejšou sondou do obdobia po roku 2000 sa pokúsil spracovať Jaroslav Šrank v publikácii *Individualizovaná poézia* (Cathedra, 2013), no jej odborná relevantnosť a objektívnosť sa, podľa nás, javí v mnohých ohľadoch ambivalentná, čo čiastočne uvádzame a zdôvodňujeme aj v úvode k Teoretickej časti našej dizertačnej práce.

Medzi užitočné knihy zaoberajúce sa slovenskou literatúrou a predovšetkým slovenskou poéziou po roku 1989 možno, podľa nás, zaradiť aj publikáciu *Hľadanie súčasnosti* (Literárne informačné centrum 2014), v ktorej sa šiesti generačne blízki literárni vedci – Karol Csiba, Michal Jareš, Radoslav Passia, Veronika Rácová, Ľubica Schmarcová a Ivana Taranenková – pokúšajú zistiť aká je súčasná slovenská literatúra. „Sami označujú toto hľadanie za rizikové. Nehľadajú vrcholky medzi najsúčasnejšími dielami prózy a poézie, ktoré vznikli po roku 2000, pokúšajú sa čitateľom priblížiť, čím ich môžu osloviť, naznačiť základnú orientáciu v myslení autorov o súčasnosti a zachytiť pohyby v súčasnom literárnom živote.“ (Literárne informačné centrum 2014).

Uvedená publikácia sa však opäť zaradila do skupiny dokumentov, ktoré sú koncipované subjektívne, čo potvrdzujú aj samotní zostavovatelia knihy, keď tvrdia: „Náš pohľad si nenárokujeme na 'objektivitu', je intersubjektívny, vznikol na základe dialógu vo vnútri autorského kolektívu...“ (Passia a Taranenková a kol. 2014). Ďalšie dva výstupy, ktorými sú: návrh propagácie pôvodnej slovenskej poézie v digitálnom prostredí a realizácia konkrétneho projektu populárno-náučno-osvetového charakteru, zameraného na propagáciu a popularizáciu súčasnej slovenskej poézie medzi študentmi základných a stredných škôl.

V našej dizertačnej práci sa zaoberáme poéziou a jej tvorcami ako súčasťou kultúrneho dedičstva a bohatstva nielen našej krajiny, ale vedome pripúšťame, že poézia je aj výraz života človeka, jeho individuality, jedinečnosti; je to pečať snahy o poznanie, o záchranu seba a teda i sveta. Domnievame sa, že na svete nie sú otázky preto, aby boli všetky zodpovedané. Pretože práve tie básnické sú vyslovené ako jedna z možných odpovedí na mnohé...

TEORETICKÁ ČASŤ

Teoretická časť našej dizertačnej práce je tvorená tromi hlavnými kapitolami, kde sa systematicky usilujeme zmapovať situáciu v oblasti pôvodnej slovenskej poézie po roku 1989, vrátane obdobia bezprostredne po štátnom prevrate v roku 1989, a v logickom a prirodzenom členení uvedenej problematiky zosumarizovať relevantné informácie z aktuálnych odborných a vedeckých zdrojov, a tiež nie menej, či skôr predovšetkým, ich následne doplniť o fakty a informácie, ktoré sú zväčša vedome tvorcami podobných štúdií obchádzané, či z rôznych subjektívnych dôvodov ignorované.

Aj na základe faktov uvedených v úvode je zrejmé, že situácia v slovenskej literatúre, a teda aj v oblasti poézie, predovšetkým po roku 2000, je odborne spracovaná len čiastočne a teda nedostačujúco. Fragmentálnosť, alebo uvedenú „čiasťkovosť“ a teda neúplnosť, vnímame práve v spomínaných evidentných subjektivizačných tendenciách, ktoré autori uplatňovali pri koncipovaní a spracovaní údajov o autoroch súčasnej slovenskej literatúry (vrátane poézie) po roku 1989. Absencia stanovenia exaktného metodologického postupu a tým aj výberu kritérií pre selekciu autorov sa podpísala na neobjektívnych a nie raz zavádzajúcich publikáciách, ktoré môžu, a zrejme i budú, slúžiť ako zdrojové materiály pre ďalší výskum v danej oblasti, a tak sa bude tento prvotný (podľa nás v mnohých čiastkových výstupoch neobjektívny) pohľad do problematiky ďalej nie len šíriť, ale i prehĺbovať. Výnimkou je azda publikácia Zoltána Rédeya *Súčasná slovenská poézia v kontexte civilizačno-kultúrnych premien. Priemet aktuálnych civilizačno-kultúrnych procesov do súčasnej slovenskej poézie* (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Nitra 2005), v ktorej autor v úvodnej stati zdôvodňuje a exaktne pomenúva determinanty vytýčenej metodologickej osnovy. Rédey pri spracovávaní diel zohľadňoval prednostne „tematický, námetovo-koncepčný aspekt“ a uprednostnil také texty, v ktorých „sa civilizačno-kultúrna problematika objavuje ako relevantný jav, ako tematická, resp. výpovedná dominanta básne, pričom otázka vlastnej literárnoumeleckej hodnoty – teda axiologický zreteľ – pre nás (Rédey a kol. zostavovateľov publikácie – pozn. M. G.) nebola vždy nevyhnutne smerodajnou.“ (Rédey 2005). Rédey ďalej pri koncipovaní „hodnotenia“, či reflexie, záznamu súčasnej poézie a jej tvorcov, podľa vlastných slov, prihliadal aj na „pragmatický aspekt druhej podstaty poézie – na jej osobitosti práve z hľadiska jej referenčného vzťahu ku skutočnosti, aktuálnej civilizačnej realite.“ (Tamtiež). Špecificky vygenerované hľadisko Rédeyovej metodológie je však odlišné od nášho zámeru – spracovať súčasnú slovenskú poéziu po roku 1989 predovšetkým a výhradne z hľadiska dokumentačného. Práve preto sa v teoretickej časti našej dizertačnej práci chceme vyhnúť ďalšiemu kopírovaniu chýb a nedostatkov z publikácií predošlých zostavovateľov, a to predovšetkým zadefinovaním jasného a logického kritéria, podľa ktorého budeme výskum v oblasti súčasnej slovenskej poézie po roku 1989 smerovať a následne i realizovať.

Metodologické východiská

Z vyššie uvedeného sme si v rámci užšej metodológie stanovili substanciálne aspekty a tézy, na základe ktorých sme postupovali v bádani, zbere, porovnávaní interferencií jedného

tematického objektu v rámci viacerých interpretačných zdrojov, vyhodnocovaní a následnom generovaní a exponovaní statusov vo vopred vymedzenom kontexte výlučne dokumentačnej perspektívy:

pri prvotnom informačnom prieskume a následnom selektívnom zbere dát sme sa zameriavali výhradne na zdroje, ktoré boli zverejnené v relevantných odborných, či vedeckých publikáciách; zdroje z digitálnych prameňov sme zohľadňovali so zreteľom na povahu a charakter vlastníka, resp. hostiteľa danej lokality (uprednostňujúc digitálne zdroje vedeckých, odborných, kultúrnych a literárnych subjektov);

v jednotlivých kapitolách teoretickej časti sme sa čiastkovo zamerali na komparáciu jednotlivých zozbieraných materiálov (z viacerých heterogénnych zdrojov, resp. rozličných autorov), ktoré v tematickom prieniku často vykazovali výsledky odlišnosti, niekedy dokonca až antagonizmu, čím sme chceli poukázať na nie príliš silnú mieru objektivity v rámci niektorých interpretácií pertraktovanej látky;

pri významovej kompilácii materiálov z viacerých zdrojov sme komentovali a poukazovali na nepresnosti a neúplnosti v rámci spracovávanej témy a následne sme dopĺňali absentujúce údaje, ktoré niektoré zdroje (ich autori) vynechali, či tendenčne zdeformovali vo vlastných subjektívizačných interpretáciách;

do výberu autorov, tvorcov slovenskej poézie po roku 1989, ktorý sme zaradili do Prílohy A, sme sa, po konzultáciách s literárnymi historikmi, tvorcami spisovateľských slovníkov a odborníkmi v oblasti biografistiky, rozhodli – na základe stanoveného exaktného metodologického zadania – uviesť iba básnikov a poetky, ktorí debutovali v jednotlivých rokoch až po roku 1989 (vrátane), no majú do súčasnosti (2012, resp. 2015) vydané aspoň tri samostatné knižné publikácie, a ich tvorba bola reflektovaná v literárnom, alebo kultúrnom, či odbornom médiu; týmto zvoleným postupom sme sa vedome chceli vyhnúť bezpredmetnému a nepotrebnému zacieleniu na tzv. „autorov jednej knihy“, či insitných „grafomanov – samovydavateľov“ a ostaných autorov, ktorých básnická tvorba je z hľadiska literárneho, estetického, filozofického, kultúrneho, spoločenského (...) nedostatočná, zanedbateľná, či takmer žiadna, čo napokon logicky *kontraindikuje* zaradenie takéhoto autora do rámca našej pozornosti v kontexte kreovania exaktného materiálu s výstupom odbornej dokumentačnej povahy. Samozrejme, že v uvedenom kontexte evidujeme aj diela, ktorých úroveň by zaistovala autorovi, aby bol do heslára zaradený, aj keď nemá (podľa stanovenej metodológie) samostatne publikovaný dostatočný počet kníh, ale v tomto prípade akcentujeme fakt, že náš výber je koncipovaný predovšetkým ako študijný materiál. Ďalším výskumom v danej oblasti sa môže na výsledky z našej činnosti nadviazať a pôvodné výstupy rozšíriť, či modifikovať.

1 PÔVODNÁ SLOVENSKÁ POÉZIA V ROKU 1989

Akcentujeme skutočnosť, že v dizertačnej práci sme sa nezamerali na vytváranie, či generovanie periodizácie poézie po roku 1989, ako to o. i. realizoval v roku 2013 vo svojej (vyššie spomínanej) publikácii *Individualizovaná poézia* (Cathedra, 2013) Jaroslav Šrank, ktorý pôvodnú slovenskú poéziu po roku 1989 podľa „faktorov dominujúcich našej literatúre“

(Zitová 2013) v uvedenej publikácii „zostrojil“ akúsi „pomocnú periodizáciu postmodernej etapy na posttotalitnú (90. roky 20. storočia) a postindustriálnu fázu (nulté roky 21. storočia). Napriek individualizácii autorov vymedzuje (Šrank – pozn. M. G.) štyri hlavné procesualno-typologické tendencie, ktoré sa v tomto období dajú v našej poézii identifikovať: nekonformných individualistov, básnikov súkromia, spirituálne orientovaných autorov a básnikov experimentálno-deštruktívnej poézie (ktorú označuje aj vlastným termínom *text generation*). S týmto rozdelením narába aj v ďalších, konkrétnejšie zameraných kapitolách.“ (Tamtiež). Šrank vo svojej knihe čiastkovo vychádzal i z informácií, ktoré sústredil v predošlej publikácii nazvanej *Kapitoly k súčasnej slovenskej literatúre* (vydané vlastným nákladom na študijné účely, Bratislava, 2013) a tiež i zo svojich literárno-kritických reflexií, ktoré prezentoval o. i. aj v publikácii Viliama Marčoka a kol. *Dejiny slovenskej literatúry III*. Jozef Bžoch tému reflektuje takmer dokonale, keď tvrdí, že maximá (v poézii – pozn. M. G.) „to nie sú inšpirujúce literárne smery, školy a prúdy, ktoré u nás skôr zanikali a doznievali, než vznikali a zneli v originálnej podobe; sú to skôr jednotliví básnici, jednotlivé diela, ba dokonca len jednotlivé básne – vizitky vysokej rečovej, citovej, rozumovej kultúry.“ (Bžoch 1961).

V tomto kontexte chceme podčiarknuť a dôrazne akcentovať fakt, že k problematike súčasnej slovenskej poézie po roku 1989 sme v teoretickej časti pristupovali výhradne a explicitne v rámci nášho odborného zamerania vyplývajúceho zo študijného odboru knižnično-informačných vied, a tak všetky fakty uvedené v našej dizertačnej práci boli primárne selektované, spracované a následne exponované výsostne z hľadiska dokumentačného. Informácie sústredené v našej práci teda nemajú tendenciu byť v žiadnom ohľade literárno-kritickými posudkami, či kritickými reflexiami tvorby vybraných autorov. Usilovali sme sa predovšetkým zachovať najvyššiu mieru objektivity a v rámci stanovených kritérií sme sústredili v našej dizertačnej práci dokumentačný materiál, ktorý nie je zaťažovaný žiadnymi dobovými, osobnými, či inak špekulatívnymi záťažami a obmedzeniami.

Pôvodná slovenská poézia v roku 1989

Spoločenské a politické zmeny po novembri 1989 sa premietli aj do tvorby a situácie v oblasti pôvodnej slovenskej poézie, pretože „poézia viac než iné umelecké druhy reaguje i na literárne ovzdušie.“ (Bžoch 1961). Situácia, alebo bžochovské „literárne ovzdušie“ sa v tomto období transformovalo celkom prirodzene aj na Slovensku.

Situáciu, resp. vývinové a modifikačné tendencie v štruktúrach publikačnej činnosti v oblasti pôvodnej slovenskej poézie v roku 1989 je možné do veľkej miery analogicky interpretovať i na základe informácií uvedených v predošlej kapitole o situácii v slovenskej literatúre obecné. Situácia sa v literatúre, a teda i v poézii na Slovensku začala do istej miery „obmäkčovať“, liberalizovať, o čom svedčí o. i. aj postreh, či poznámka Viliama Marčoka, ktorý uvádza, že už po roku 1986 možno evidovať publikovanie „otvorene kritických (aj v politickom zmysle) a alternatívnych (v zmysle ideovo-estetickom) názorov aj v oficiálnych médiách a knihách.“ (Marčok 2004). Svoje tvrdenie Marčok podopiera faktom, že bolo možné napríklad, aby bola usporiadaná medzinárodná konferencia o súčasnej literatúre v Smoleniciach, ktorú na jeseň 1988 zorganizoval Literárnovedný ústav SAV a práve na tomto podujatí mohli predniesť P. Zajac a F. Jenčíková referát pod názvom *Súčasná situácia slo-*

venskej literatúry, v ktorom sa transparentne pojednávalo o hlboknej mravnej aj tvorivej kríze v literatúre (Tamtiež).

Práve vo vyššie spomínanom referáte Jenčíková a Zajac afirmujú, že „súčasnú slovenskú lyriku (rozumej poéziu koncom 80. rokov 20. storočia – pozn. M. G.) platí v podstate to isté, čo pre prózu: situácia vnútornej generačnej a medzigeneračnej rozvrstvenosti, individuálnej a typovej odlišnosti nie je automatickou zárukou kvalitnej poézie, ale prinajmenšom predpokladom pre jej organický vývin.“ (Jenčíková a Zajac 1989). V tomto kontexte by bolo zrejme na mieste položiť si otázku, čo je to tá „kvalitná poézia“, ktorú proklamujú Jenčíková a Zajac vo svojom príspevku, keď napríklad v uvádzaní mien mladých autorov nastupujúcej generácie uvádzajú meno napr. Miloša Žiaka, ktorý debutoval už v roku 1982, no (náhodou, či nedopatrením?!...) opomínajú mená výrazných básnických individualít a nesporných osobností v kontexte slovenskej poézie, ako napr.: Andrijan Turan, Erik Jakob Groch, Marián Milčák, či Marián Hatala a i. Opäť sa tak čiastočne, no celkom transparentne, potvrdzuje subjektívizačné hľadisko autora (v tomto prípade Jenčíkovej a Zajaca), ktoré využíva (zneužíva...) zostavovateľ pri selekcii autorov v rámci spracovávaní a uvádzania jednotlivých hesiel v odborných štúdiách v kontexte súčasnej slovenskej literatúry resp. literatúry na Slovensku po roku 1989. Aby sme sa v našej práci vyhli podobným nepresnostiam a neúplnostiam, ktoré sú evidentné v mnohých odborných príspevkoch súvisiacich so slovenskou literatúrou po roku 1989, stanovili sme si jednoznačnú a exaktnú metodológiu spracovania údajov, ktorá zabráni využívaniu rôznych subjektívizačných tendencií a následnej dezinterpretácii faktov v intenciách vytýčenej témy. Viac o metódach a determinantoch nášho ďalšieho odborného a systémového postupu sa zmieňujeme v úvodnej kapitole Teoretická časť – Metodologické východiská.

Podľa Petrika aktuálna situácia na Slovensku po roku 1989 bola dlho neprehľadná. Objavilo sa údajne, ako ďalej uvádza Petrik, v tomto období veľa protirečivých prvkov, „produktívnych napätí a prehľujúcich krízový stav“ (Petrik 2003-2013).

Od obdobia po páde režimu v roku 1989 sa mnoho dozaista očakávalo i v oblasti poézie. Jenčíková a Zajac uvádzajú, že práve táto zmena v spoločenskej situácii zasiahla do „hodnotenia tých básnikov, ktorých tvorba prešla sedemdesiatymi a osemdesiatymi rokmi bez väčších výkyvov (Bunčák, Žáry, Turčány, Vadkerti-Gavorníková, Buzássy, Kovalčík, Zambor).“ (Jenčíková a Zajac 1989). Práve tvorba uvedených autorov sa, podľa Jenčíkovej a Zajaca, mala byť dôkazom toho, že poézia ani v nepriaznivých podmienkach nestráca svoju „kultúrnu pamäť“ (Tamtiež). Jenčíková so Zajacom ďalej tvrdia, že práve produktívny poetický princíp poézie z konca osemdesiatych rokov, za ktorým sa skrýva hodnota „jednotlivého života“ a jeho „elementárnej a komplexnej socializácie“ a „jednotlivých hľadísk“, viedol pravdepodobne k tomu, že „v súčasnosti (koniec 80. rokov 20. stor. – pozn. M. G.) netvorí produktívne centrum súčasnej poézie ani ' generácia Nového slova' , ani deklamatívno-rétorická poézia vonkajšej angažovanosti, ale práve ten prúd súčasnej poézie, ktorý sa opiera o principiálnu tematizáciu životného sveta.“ (Tamtiež). Ako príklad autorov, u ktorých je najvýraznejšia „názorová a generačná rozvrstvenosť“ uvádzajú Jenčíková a Zajac mená, ako napr.: Kováč, Mihalkovič, Feldek, Kováčik, Strážay, Laučík, Moravčík, Štrasser, Štrpka, či Hevier (Jenčíková a Zajac 1989).

Literárne sŕaže

Možnosti prezentovať svoju tvorbu majú slovenskí básnici aj prostredníctvom rôznych literárnych súťaží. Názory na literárne súťaže a ich význam pre autora, či pre jeho tvorbu sa v období krátko po roku 1989 rôznili. Ambivalencia k opodstatnenosti literárnych súťaží na Slovensku do istej miery pretrváva aj v súčasnosti. Negatívne, odmietavé ohlasy, či názory spochybňujúce objektivitu hodnotení príspevkov v literárnych súťažiach evidujeme však predovšetkým od osôb, ktoré v minulosti sami/ samé neuspeli na niektorých literárnych prehliadkach, alebo majú subjektívne, osobné výhrady k porotcom, hodnotiacim členom porôt ako k osobám. Opäť, aj v tejto sfére, je na Slovensku zrejme a umelo vyvolávané a živené akési zvláštne „pseudoelitárstvo“, či „zmutovaný“ precedens, kedy napríklad slovenský vydavateľ vedome a cielene povyšuje, kategorizuje svoj vlastný literárny vkus na paradigmu „kvality“ a hodnoty v literatúre (K. K. Bagala), alebo skupinka netalentovaných autorov a zakomplexovaných jedincov, ktorí transparentne priznávajú, že ich poslaním v literatúre je „provokovať“, a to za každú cenu, si samozvane privileguje právo a výsadu hodnotiť a „kádovať“ všetkých a všetko, čo práve nenapĺňa ich vlastný predobraz vykonštruovaného nezmyslu, prázdnych blábotov, či smiešnych slovných sebaukájanií, ktoré honosne nazývajú „experimentálnou a nekonvenčnou tvorbou“ (M. Rehúš, V. Šimek, D. Želinský...).

Je predsa samozrejmé a napokon i logické, že hodnotenie odbornej poroty literárnej súťaže nemôže, a nikdy ani nebude, objektívne. Hodnotiaca, či odborná porota, ktorá posudzuje súťažné príspevky je predovšetkým „len“ vzorka čitateľov. Erudícia a kompetencia každého jedného člena akejkolvek hodnotiacej poroty literárnej súťaže na Slovensku je podmienená a určená faktom, že sa jedná zväčša o aktívnych literárnych tvorcov – básnikov, prozaikov, literárnych teoretikov, publicistov a pod. Výsledný návrh na ocenenie od jednotlivých autorov - porotcov je potom len výsledkom ich momentálneho stavu, čitateľskej pohody. Je pravdepodobné, že keby jednotliví porotcovia súťažné texty čítali inokedy, výsledná listina by zrejme bola iná. Na rozhodovanie tak očividne vplýva mnoho externých faktorov a podmieňuje pocity a vnímanie pri čítaní. Ale napokon, v literatúre (v poézii o to väčšmi!) ide predsa a predovšetkým o pocity!...

Dôležitým prínosom pre autora nie je tak iba vecné, resp. finančné ocenenie, ktoré mu zo štatútu súťaže prináleží, ale aj skutočnosť, že má jedinečnú príležitosť priamej a bezprostrednej konfrontácie so svojimi čitateľmi; autor sa stretne a má možnosť spoznať svojich kolegov, starších a skúsenejších spisovateľov, a hlavne, dostáva možnosť publikačného priestoru.

2 PÔVODNÁ SLOVENSKÁ POÉZIA V ROKOCH 1990 – 2000

Je evidentné, že deväťdesiate roky 20. storočia v oblasti pôvodnej slovenskej literatúry sú nateraz evidované a odborne spracované zrejme najpodrobnejšie. To však zákonite neznamená, že táto téma nie je v jednotlivých výstupoch opäť poznačená jednotlivými už spomínanými tendenciami autorov subjektívne hodnotiť, či dokonca súdiť, a nelogicky „sortírovať“ fragmenty uvedenej problematiky bez osobného zaujatia a, žiaľ, často aj, neobjektívnej zaujatosti, či dokonca zášti.

Naším prvoradým zámerom v dizertačnej práci je teda priviesť úsilie o objektivnosť a ucelený

obraz o jednotlivých etapách v slovenskej literatúre po roku 1989, s prihliadnutím na oblasť pôvodnej poézie, prostredníctvom vopred stanovenej metodológie, k neskresleným údajom, ktoré však nemajú, ako sme už uviedli, funkciu hodnotiacu, ale predovšetkým a hlavne funkciu dokumentačnú, a to práve z hľadiska dokumentácie kultúrneho dedičstva Slovenska. V nasledujúcich kapitolách druhej časti našej dizertačnej práce sa budeme venovať perióde aktívnej a očividne plodnej dekády 90. rokov 20. storočia v oblasti slovenskej pôvodnej spisby, s akcentáciou na oblasť poézie, ktorá organicky nadväzuje na kapitolu predošlú, ktorú v logických postupoch rozvíja, a taktiež ozrejmuje ďalšie východiská a prirodzené vyústenia danej problematiky do súčasnosti.

Rozdelenie Česko-Slovenska v kontexte národných literatúr a jazyka

1. januára 1993 vznikla Slovenská republika rozdelením Česko-Slovenskej federácie a táto zmena sa, celkom pochopiteľne, výrazne odzrkadlila i v oblasti kultúry a teda aj oboch národných literatúr – českej a slovenskej. Signifikantným znakom a tiež i možnou príčinou zmien nielen v oblasti literatúry, v kontexte uvedenej separácie dvoch tak blízkych národov, ktorých blízkosť zrejme nemá pripodobnenie k žiadnym národným celkom v Európe, bol fakt, že zánik štátu bol vecou politickej dohody, nie rozhodnutia občanov. Ako tvrdí Kováčiková vo svojej štúdiu publikovanej v odbornom internetovom časopise pre právo a spravodlivosť Projustice.sk: „Politickí exponenti oboch strán (českej i slovenskej – pozn. M. G.) sa dohodli na definitívnom zániku spoločnej republiky a dňa 25. novembra 1992 bol odhlasovaný ústavný zánik ČSFR k 31. decembru 1992 i zákonodarným zborom. Stačí takýto stručný náčrt vtedajšej spoločenskej a politickej situácie a okolností a je zrejmé, že akékoľvek úvahy o zániku ČSFR oddelením (separáciou), prípadne vystúpením (secesiou) Slovenska, sú irelevantné.“ (Kováčiková 2013).

Jan Rychlík však situáciu v súvislosti s rozpadom Česko-Slovenska nevníma ako „výnimočnú“, či v kontexte blízkosti národov v spoločnom štáte, nijako ojedinelú, keď tvrdí, že: „Zánik spoločného štátu Čechov a Slovákov sa stal predmetom bádania domácich i zahraničných historikov, pričom táto téma bude ešte zamestnávať odborníkov aj v budúcnosti. Štúdium príčin rozpadu Československa má i praktický význam. Skúsenosť posledného desaťročia 20. storočia totiž ukázala, že mnohonárodnostné štáty sú dosť nestabilné a že jazyková blízkosť národov vôbec nie je zárukou, že sa štát nerozpadne. Ako problematiku s ukazuje trvalé spolužitie viac splna vyvinutých národov v jednom štáte vôbec. Európska integrácia pritom nie je zárukou proti možnému rozpadu mnohonárodnostných štátov, ako to demonštruje napríklad súčasná (2012 – pozn. M. G.) situácia v Belgicku či v Španielsku (Rychlík 2012).

Zajac eviduje v súvislosti s literatúrou aj nový moment v uvedenej situácii, a to fakt, že v roku 1993 „sa pretrhol inštitucionálny rámec slovensko-českých literárnych vzťahov, ktorý tvoril prvý kontext slovenskej literatúry a jeho primárne hodnotové pozadie.“ (Tamtiež). Táto skutočnosť je v ďalších štúdiách a reflexiách o slovenskej literatúre v 90. rokoch nie raz akoby opomínaná, alebo uvádzaná len marginálne, či väčšmi ako *par parentése*.

Apodiktickou skutočnosťou je však konštatovanie, že slovenská literatúra bola dlhé roky

s českou „prepojená“, či aspoň akýmsi zvláštnym putom „súbežná“. Príbuznosť, vzájomná blízkosť (najmä slovenskeého jazyka k češtine) je zrejme determinovaný aj faktom, že podoba spisovnej kodifikovanej slovenčiny predchádzal jazyk, ktorý bol vo svojej podstate ovplyvnený, alebo dokonca určený jazykom českým. Potvrďuje to aj jazykovedec a slavista Ľubomír Ďurovič, ktorý na otázku, či prebrala štúrovská slovenčina niečo aj z češtiny odpovedá: „Samozrejme. Štúrovci – až príliš radikálne, neskôr museli spúšťať – slovakizovali hláskoslovie a tvaroslovie, fonologizovali pravopis, ale netýkali sa slovníka. Rak ako predtým v takzvanej kralickej bibličtine Slováci hojne používali svoje slová, tak teraz v novokodifikovanej slovenčine ponechali zaužívané české slová, v skutočnosti celú kultúrnu slovnú zásobu, iba im dali, ak bolo treba, slovenskú hláskovú a tvarovú podobu.“ (Ďurovič 2014).

Rozdelenie spoločného štátu Čechov a Slovákov v roku 1993 spôsobilo o. i. aj rozdelenie národných literatúr do separátnych, akoby až „odcudzených“ stavov. Pritom český a slovenský jazyk, ako aj ich vzájomná znalosť akoby predurčovala, či ponúkala vzácnu možnosť, šancu zdieľať diela v origináli, v pôvodnom jazyku bez prekladov, no napokon situácia vyústila do stavu, kedy sa tieto dva jazyky postupne stávajú pre mladú generáciu vskutku cudzími. Tieto naše domnienky potvrdzuje aj zástupca šéfredaktora českých *Literárních novin* Ivan Matějka, keď tvrdí: „Nám je ale slovenská literatúra podstatne bližšia ako iné písomnosti. Nie je za tým len kus spoločnej histórie, ale tiež jazyková blízkosť. Žiadny iný jazyk nie je Čechom tak zrozumiteľný, aby k tomu nepotrebovali absolvovať nejaký intenzívny jazykový kurz – slovenčine rozumieme, môžeme v nej bez väčších problémov čítať (len po zmysloch jednotlivých viet musíme občas popátrať v pamäti alebo v slovníku). Táto schopnosť síce – s klesajúcou kultúrnou výmenou – u mladších generácií mizne, ale môže ju rýchlo nadobudnúť späť. Len keby boli tie možnosti, keby sme mali lepšie informácie, ktoré by nám umožňovali lepšie sa orientovať v knižnej džungli, a keby sme mali ľahší prístup k samotným dielam slovenských prozaikov, básnikov, autorov literatúry faktu... Elektronická komunikácia oboje uľahčíť, ale literárna výmena potrebuje vždy impulz, neprichádza samovoľne, v tomto smere sme až príliš zavalení informáciami.“ (Matějka 2012).

Obecne sa dokonca zvykne tvrdiť, že české deti už slovenčine nerozumejú vôbec, zato slovenské deti češtine stále rozumejú, čo je taktiež nepresné a zavádzajúce tvrdenie, čo potvrdila aj jazykovedkyňa Mira Nábělková, keď sa vyjadrila, že „súčasťou rozšírených predstáv je aj to, že predovšetkým české deti už nerozumejú slovenčine, kým slovenské češtine áno. Na takom pohľade je trochu pomýlené, že sa zdôrazňuje to "už". Je prirodzené, že deti v princípe druhému jazyku až tak nerozumejú.“ (Nábělková 2010). Príčiny spomenutého odcudzenia sa jazykov, a teda i možnosti percipencie diel národnej literatúry v originálnom jazyku sú jasné: „Nie sme tak často a tak rozmanito v kontakte s druhým jazykom. Je to výraznejšie v českom prostredí, kde sa slovenčina dosť vytratila z médií. V spoločnom štáte sme vnímali ako čosi celkom prirodzené striedanie češtiny a slovenčiny v rozličných sférach života, ako samozrejme sa vnímalo aj nadobúdanie pasívneho bilingvizmu. Dnes to celkom tak, najmä v českom prostredí, nie je.“ (Nábělková 2010). Napokon, v súčasnosti sú prognózy na zlepšenie uvedeného stavu takmer nulové. „Rozdiel je však v tom, že vtedy (pred rozdelením spoločného štátu Čechov a Slovákov – pozn. M. G.) mali (deti – pozn. M. G.) príležitosť postupne si ho (jazyk – pozn. M. G.) prirodzene osvojiť. Napríklad české deti

majú teraz obmedzený prístup k slovenčine. Je to taký začarovaný kruh. Od predpokladu, že deti ' už' nerozumejú, sa odvíja predstava, že nie je ani vhodné, aby sa im ponúkali texty v druhom jazyku, a teda si ho tou prirodzenou cestou ani neosvojujú. Ak sa potom pozrieme na trošku vyššie vekové kategórie, na dnešných českých mladých ľudí, tam do istej miery treba pripustiť, že ' už' nerozumejú tak, ako rozumeli mladí v ich veku v čase spoločného štátu alebo ako ich terajší slovenskí rovesníci. Aby sa taký vývoj oslabil, Česi sa rozhodli v nejakej miere vrátiť slovenčinu do škôl.“ (Nábělková 2010).

Až neskôr, bežná po uplynutí bežná dvadsiatich rokov, tak priznávajú i českí spisovatelia, že slovenská literatúra je odrazu pre nich stratená. Ivan Matějka konštatuje: „Slovenská literatúra sa nám kamsi stratila. Knihy v slovenčine v českých a moravských kníhkupectvách prakticky nenájdete, špecializovaná predajňa je iba jedna pre celú republiku, expozícia na podujatí *Svět knihy* je len raz za rok, rôzne slovenské edície zmizli spoločne s vydavateľstvami, ktoré ich vydávali...“ (Matějka, 2012). Azda i pre vyššie uvedené dôvody sa redakcia *Literárních novin* rozhodla v roku 2012 vydať prílohu svojho štvrtého čísla, kde s predhovorom šéfredaktora Petra Bílka a krátkym zamyslením jeho zástupcu, už na tomto mieste citovaným, Ivanom Matějkom predstavili českým čitateľom vzorku súčasných slovenských prozaikov a básnikov s krátkym predstavením osoby autora a, samozrejme, ukážkou z ich tvorby. Príloha, nazvaná *Pražská knižná revue* priniesla ukážku z tvorby slovenských autorov: Márie Bátorovej, Jany Beňovej, Dušana Duška, Kataríny Džunkovej, Pavla Garana, Erika Jakuba Grocha, Tomáša Janovica, Jany Juráňovej, Daniely Kapitáňovej, Moniky Kompaníkovej, Pavla Rankova, Jaroslava Rumlího, Dušana Šimka, Petra Šuleja a Pavla Vilikovského. Príloha bola realizovaná aj vďaka podpore a spolupráci s Literárnym informačným centrom v Bratislave.

Za zmienku v uvedenej problematike azda stojí i stále aktívna česko-slovenská spolupráca na vedeckej úrovni medzi Ústavom pro českou literaturu AV ČR a Ústavom slovenskej literatúry SAV v Bratislave. K hlavnej spoluprácu medzi oboma ústavmi patria každoročné tzv. Česko-slovenské konfrontácie.

3 PŔVODNÁ SLOVENSKÁ POÉZIA V ROKOCH 2001 - 2012

V nasledujúcich kapitolách, ktoré uzatvárajú teoretickú časť našej dizertačnej práce sa budeme venovať výhradne problematike slovenskej poézie po roku 2000 do súčasnosti, resp. do roku 2012, aby sme tak prirodzene a uzatvorili vymedzený časový „oblúk“, ktorý sme si stanovili v základných metodologických postupochoch v úvode nášho bádania.

Slovenská literatúra, a teda prirodzene aj poézia, v tomto období je stále vo fáze vývoja, tvorby, transformácie a prirodzeného obmieňania, „zrenia“. Údaje v tejto časti je teda potrebné akceptovať ako „otvorené“, resp. tvoriace podklad k ďalšiemu skúmaniu, interpretačnému a informačnému výkladu, nakoľko táto fáza, ako sme uviedli, je ešte stále v procese vytvárania a modifikovania. Objektívne, nestranné a neskreslené hľadisko a výklad smerovania a vývoja slovenskej literatúry v tomto období bude možné splna zhodnotiť a uzatvoriť až s odstupom času, čo sa potvrdilo ako správne a prirodzené aj pri bádani v predošlých časových etapách.

V nasledujúcich kapitolách sme vychádzali z relevantných zdrojov odborných a vedeckých publikácií, statí, štúdií a článkov, ktoré však zväčša definitívne závery čiastočne, rámcovo prezentujú prevažne len do začiatku roku 2000, resp. krátko po ňom. Zozbierané materiály, spolu s našimi postrehmi, pomôžu ako inšpiračné zdroje, či cenné materiály, z ktorých v budúcnosti môžu vychádzať, či na ne nadväzovať literárni teoretici, historici, odborná verejnosť, vrátane študentov a pedagógov.

Súčasná slovenská poézia v digitálnom prostredí a na internete

Mladí a začínajúci autori v oblasti literárnej tvorby na Slovensku mali donedávna limitované možnosti pre publikovanie a prezentovanie svojej tvorby. Tvorba mladých a začínajúcich literátov bola publikovaná výhradne v printových médiách. Zameranie printových literárnych periodík na uvedenú skupinu tvorcov bol obmedzený a nedostatočný. V súčasnosti sa situácia v súvislosti s publikovaním textov mladých autorov v tlačených periodikách výrazne nezmenila.

Prirodzené vyústenie a napokon i riešenie spomínanej insuficiencie predstavuje dnes však vznik a činnosť početných digitálnych médií, ktoré sú programovo zamerané práve na publikovanie textov mladých a začínajúcich autorov z oblasti umeleckej literatúry. Takéto digitálne médiá sú aktívne v prostredí internetu a poskytujú autorom príležitosť okamžitej konfrontácie s čitateľom, resp. literárnym kritikom, taktiež však sprostredkúva relácie medzi čitateľmi, záujemcami, odbornou, ale i laickou verejnosťou v kontexte uverejňovania umeleckého textu a jeho následnej reflexie. Nové médiá tak v uvedenej oblasti majú tendenciu byť k printovým väčšmi alternatívou ako substitučným elementom.

Napokon, paradoxne, a čoraz častejšie sa ozývajú dnes už aj hlasy upozorňujúce na nebezpečenstvo číhajúce na človeka vo virtuálnom priestore, v tzv. virtuálnej realite. Americký novinár a spisovateľ Steve Lohr celkom otvorene priznáva svoje obavy o bezpečie pri „pobyte“ v internetovej sieti, ktoré nazýva „terárium“: „Zdá sa, že život v mediálnom komunikačnom teráriu je čoraz nebezpečnejší. Predpovede zániku sa hromadia. telefónne hovory, e-mail, blogy a Facebook sa náhlia podľa nedávnych vyjadrení expertov na informačné technológie do vlastného hrobu. Minulý týždeň časopis Wired vyhlásil: 'Web je mŕtvy.'“ (Lohr 2010). Už aj vzhľadom na dátum publikovania tohto článku (rok 2010...) je evidentné, že žiadny masový exodus informačných technológií a ich „zákonitý“ zánik nateraz ešte stále nehrozí, skôr naopak.

Lohr neostáva len pri predpovedi zániku „virtuareality“, ale dokonca ponúka „zaručené“ posolstvo z zániku papiera ako nosiča, médiá, sprostredkovateľa informácie, komunikácie, umenia a nie menej i vzdelanosti, keď cituje Nicholasa Negroponteho: „Fotografický film je preč, no ľudia fotia viac ako kedykoľvek predtým. Kompaktné disky už nedominujú, pretože hudba sa čoraz viac distribuuje online. 'Na rade sú knihy, časopisy a noviny,' predpovedá Nicholas Negroponte, zakladateľ mediálneho laboratória na Massachusettskom technologickom ústave. 'Text nie je na ústupe, ani čítanie nie. Na ústupe je papier.'“ (Lohr 2010).

V publikačnej činnosti prostredníctvom digitálnych médií (na Slovensku) sú však často exponované determinujúce faktory ako napríklad ambivalentná kredibilita projektu z pozície odbornej a laickej verejnosti, či nedostatočná propagácia, alebo nedôsledná periodicitá

jednotlivých aktualizácií.

Môžeme opodstatnene konštatovať, že v súčasnosti sa verejný publikačný priestor pre mladých a začínajúcich autorov v oblasti slovenskej literatúry v období poslednej dekády výrazne zmenil a rozšíril. Práve zásluhou rozvoja a využívania moderných technológií a existencie digitálneho virtuálneho priestoru dnes môžu mladí autori takmer bez akýchkoľvek obmedzení, či determinácií svoje texty publikovať v mnohých médiách.

Domnievame sa, že v oblasti publikovania literárnej tvorby mladých a začínajúcich autorov v kontexte súčasnej slovenskej literatúry s akcentáciou využívania nových médií, je možné považovať dve udalosti za prelomové, či určujúce.

Prvým zo zásadných a zlomových medzníkov v možnosti publikovania literárnej tvorby vyššie špecifikovaných autorov v širšom mediálnom priestore bol nesporne rok 1989, kedy zmena politickej situácie na Slovensku ponúkla dlho očakávanú šancu a príležitosť konečne „slobodne tvoriť“. A práve v tomto čase predpokladaných, či očakávaných zmien sa všeobecne očakávala aj „odpoveď“ poézie, resp. jej určujúci vklad do dejinných, kultúrnych a spoločenských reálií na Slovensku. Dôvodov k predošlému tvrdeniu sa skytá hneď niekoľko; uvedený fenomén môže byť pokojne aj analógiou Bžochovho postrehu, ktorý zverejnil už v roku 1961, keď píše: „Na vypäté historické chvíle v živote národov reaguje najpohotovejšie poézia; fakt, že môže zachytiť samotný okamih, jej doteraz vždy umožnil stáť ak nie v čele, tak aspoň v strede udalostí, byť v pravý čas na pravom mieste, čo neznamená nič iného ako to, že si vyžaduje celého, nerozkúskovaného človeka, ktorý dokáže stotožniť seba s inými alebo ktorý sa vie dočasne vzdať aj osobných neriešených a nedozretých otázok, aby mohol potrebu doby vyjadriť bez vnútorných rezerv.“ (Bžoch 1961).

Výraznou tendenciou v priestore využívania nových médií pri publikovaní tvorby mladých a začínajúcich autorov na Slovensku sa v súčasnosti javí používanie sociálnych sietí, najmä Facebook, či Twitter, kde však jednotliví redaktori internetových portálov, či časopisov, vrátane printových, poväčšine opäť len aktualizujú akési upútavky na dominantné médium, ktoré predstavuje ich domovský cieľ. Sociálne siete sa tak stávajú akýmsi reklamným, propagačným priestorom, a nie primárnou plochou, kde by sa mladí autori cielene prezentovali svojou tvorbou.

Výber média, ktoré si zvolí recipient, čitateľ, alebo samotný autor, závisí na mnohých faktoroch. Skutočnosť však nateraz (i z vyššie uvedeného) potvrdzuje fakt, že opodstatnenosť príspevkov mladých a začínajúcich autorov na Slovensku na internetových portáloch z hľadiska literárnokritického, či literárnovedného, je väčšinou ambivalentná, a tak i naďalej ostáva, v intenciách zadanej témy, tlačená podoba literárneho média nielen atraktívnejšou, ale azda i svojím spôsobom prestížnejšou.

PRAKTICKÁ ČASŤ

Poézia dnes, no i v nedávnej minulosti, vo svojej podstate noímala a nemá výrazné, cielečné tendencie byť masovo propagovaná a medializovaná. Aj napriek tejto skutočnosti sa však domnievame, že reálny pokles záujmu o súčasnú, ale i minulú básnickú tvorbu slovenských autorov má na svedomí tiež nie dostatočná, či takmer žiadna propagácia, či výraznejšie

a programovo koncipované mediálne exponovanie diel pôvodnej slovenskej básnickej tvorby ako súčasť národnej kultúry a vzdelanosti.

V praktickej časti našej dizertačnej práce sme sa preto zamerali na problematiku propagácie pôvodnej slovenskej poézie po roku 1989 v dôsledných návrhoch, profesionálnych spracovaniach a zodpovednej a precíznej realizácii konkrétnych výstupov v kontexte zadanej témy.

4 PRIESKUM ČÍTANIA POÉZIE

V tejto kapitole praktickej časti našej dizertačnej práce sa zameriavame na zadefinovanie opodstatnenosti problému, a to je nízka, alebo takmer žiadna miera záujmu o pôvodnú slovenskú poéziu u širšej čitateľskej verejnosti. V spracovaní problematiky sa budeme usilovať potvrdiť, resp. vyvrátiť stanovené hypotézy, ktoré sme vygenerovali na základe faktov z teoretickej časti a konzultácií s odborníkmi v oblasti knihovníctva, literatúry a propagácie umeleckej činnosti.

Vychádzame primárne z informácií o výpožičkách v SNK a vo vybraných slovenských knižniciach za obdobie roku 2012, ktoré sme spracovali v kontexte stanovenej témy a usilovali sme sa tak demonštrovať exaktnými faktami mieru záujmu o slovenskú poéziu medzi čitateľmi v danom období.

Jednotlivé zozbierané informácie o výpožičkách kníh autorov slovenskej poézie sme spracovali aj graficky a v poslednej fáze i vyhodnotili, vzhľadom na vopred stanovené hypotézy, a taktiež sme vygenerovali záverečné ustanovenia a odporúčania na využitie nami získaných poznatkov v praxi.

Prieskum čítania poézie vo vybraných slovenských knižniciach za rok 2012

Prieskum bol vykonaný na základe zverejnených štatistík knižných výpožičiek SNK v Martine a vybraných slovenských knižníc: Okresná knižnica Davida Gutgesela, Bardejov; Vihorlatská knižnica, Humenné; Univerzitná knižnica Katolíckej univerzity, Ružomberok; Slovenská knižnica pre nevidiacich M. Hrebendu, Levoča; Kysucká knižnica, Čadca; Zemplínska knižnica G. Zvonického, Michalovce; Knižnica P. O. Hviezdoslava, Prešov; Podtatranská knižnica, Poprad; Ústredná knižnica SAV, Bratislava; Podduklianska knižnica, Svidník; Ľubovnianska knižnica, Stará Ľubovňa; Štátna vedecká knižnica, Banská Bystrica; Štátna vedecká knižnica, Prešov; Tribečská knižnica, Topoľčany; Knižnica J. Fándlyho, Trnava; Hornozemplínska knižnica, Vranov nad Topľou; Knižnica Univerzity Komenského, Bratislava. V prieskume sme sa zamerali na evidenciu výpožičiek autorov slovenskej poézie v porovnaní s autormi prozaickej tvorby a taktiež na porovnanie výpožičiek domácej a zahraničnej (prekladovej) literárnej tvorby.

Cieľ prieskumu

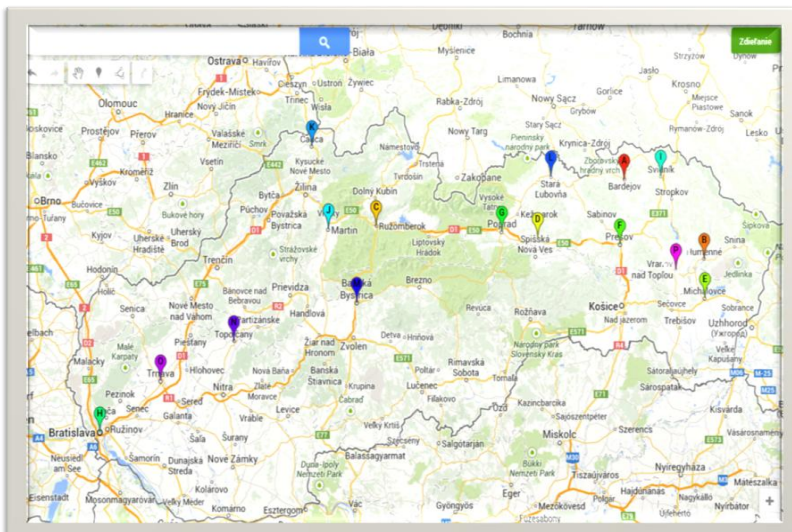
Cieľom nášho praktického prieskumu, ktorý sme realizovali prostredníctvom spracovania zverejnených štatistík knižných výpožičiek SNK a vybraných slovenských knižníc za obdobie roku 2012, je poukázať na nedostatočný, nízky záujem o pôvodnú slovenskú poéziu čitateľskou verejnosťou a v rámci odporúčaní pre prax navrhnúť konkrétne jednotlivé postupy

a kroky k eliminácii, či zlepšeniu uvedenej situácie v kontexte dôraznejšej a kompetentnej propagácie slovenskej básnickej tvorby a taktiež poézie obecné. Rok 2012 sme si zvolili pre náš prieskum z pragmatického dôvodu – práve tento ročník bol v rámci výpožičiek spracovaný a publikovaný, a v čase tvorby dizertačnej práce aj najaktuálnejšie z časového hľadiska.

Uvedený prieskum má v konečnom dôsledku charakter väčšmi „orientačný“, ilustračný, to však nezmenšuje relevanciu jeho výsledkov, ktoré tvoria exaktný východiskový materiál pre ďalší výskum; konštitutívny rozmer výsledkov môže nadobudnúť napríklad rozšírením prieskumu v danej oblasti na ďalšie sféry: vybrané kníhkupectvá, vydavateľstvá, či internetové portály zamerané na predaj kníh a pod. V našom prieskume sa sústreďujeme hlavne na vygenerovanie a stanovenie hodnovernej a overenej premisy odzrkadľujúcej stav vnímania a prijímania pôvodnej poézie verejnosťou (čitateľov vybraných knižníc) v súčasnosti na Slovensku.

Demografické údaje

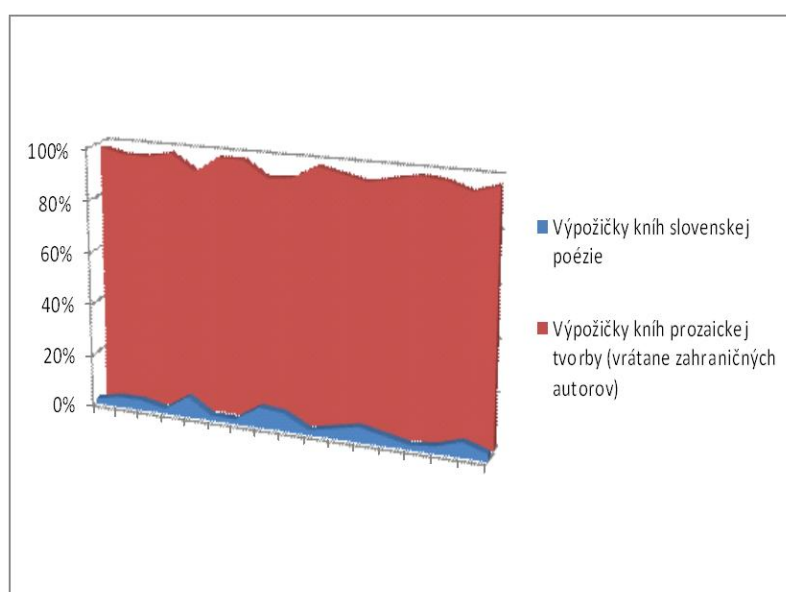
V prieskume sme spracovali údaje o knižných výpožičkách za obdobie roku 2012 z knižníc v mestách: Martin; Bardejov; Humenné; Ružomberok; Levoča; Michalovce; Prešov; Poprad; Bratislava; Svidník; Stará Ľubovňa; Banská Bystrica; Prešov; Topoľčany; Trnava; Vranov nad Topľou a Čadca.

Hypotéza 1: Pôvodná slovenská poézia je v súčasnosti pre čitateľov nezaujímavá.

V nadväznosti a spojitosti z predošlými čiastkovými (vedľajšími) stanovenými hypotézami sme sa pokúsili spracovať a graficky znázorniť výsledky prieskumu, ktoré vychádzajú z údajov, ktoré boli spojené z predošlými hypotézami a vyplývajú a podmieňujú tak výsledky hlavnej a určujúcej hypotézy.

V grafickom zobrazení sme poukázali na výrazný nepomer počtu výpožičiek (z prvých sto najpožičiavanejších) kníh prozaickej tvorby a výpožičiek kníh slovenskej poézie vo vybraných 17-tich slovenských knižniciach.

5 PROPAGÁCIA PÔVODNEJ SLOVENSKEJ POÉZIE

Záverečná kapitola našej dizertačnej práce je sumárom konkrétnych realizácií propagačných činností v rámci popularizácie, či bližšieho predstavenia pôvodnej slovenskej básnickej tvorby po roku 1989.

Jednotlivé subkapitoly predstavujú popis vybraného projektu, ktorý sme realizovali v intenciách vytýčenej problematiky a taktiež výsledky, ktoré sme v rámci pôsobenia týchto „produktov“ zaznamenali počas ich aktívnej exponovanosti v digitálnom a reálnom prostredí.

Propagácia slovenskej poézie v digitálnom prostredí

Táto časť našej dizertačnej práce priamo nadväzuje a v praktickom realizačnom modeli rozvíja kapitolu 3.3 *Súčasná slovenská poézia v digitálnom prostredí a na internete* z Teoretickej časti. Predstavujeme tri čiastkové autorské produkty, ktoré sme samostatne zrealizovali a umiestnili do digitálneho priestoru za účelom zefektívnenia uvedenej propagácie súčasnej slovenskej poézie. Jednotlivé projekty predstavujú parciálne výstupy

praktickej časti dizertačnej práce.

Blog o slovenskej poézii

Blog je vytvorený v prostredí wordpress.com a prináša aktuálne informácie z oblasti súčasnej slovenskej poézie s prihliadnutím a akcentáciou na tvorbu mladých a najmladších autorov.

Blog s názvom *Slovenská poézia po roku 1989* na svojej domovskej stránke predstavuje v stručnosti celý projekt. Nasledujú druhá informačná sekcia s názvom *O blogu*, kde je stručne predstavená metodológia výberu autorov, ktorí sú zaradení do ďalšej *sekcie Autori – Heslár*, a ktorý kopíruje Heslár slovenkých básnikov debutujúcich po roku 1989 (Príloha A). Nasledujú ďalšia sekcia nazvaná *Debutanti*, kde sú chronologicky v jednotlivých rokoch od 1989 do súčasnosti uverejnení autori debutujúci v príslušnom roku aj s názvom knihy a vydavateľstva, kde kniha vyšla.

Stránka bola počas „budovania“ neaktívna. Sprístupnená bola v marci 2015 a propagovaná predovšetkým v rámci sociálnych sietí (Facebook a Twitter), ktoré sú taktiež čiastkovým výstupom dizertačnej práce.

Na domovskej stránke umiestnený aj kontakt na Žilinskú univerzitu, KmaKD, ako aj na FB Mladá literatúra. Pod kontaktmi sme umiestnili mračno tagov. Údaje v blogu sú priebežne aktualizované a dopĺňané.

Adresa blogu: <https://slovakpoetry.wordpress.com/>

Projekt „Klikni na báseň“

Elektronický projekt „*Klikni na báseň*“ je inšpirovaná iným zaujímavým počínom, ktorý v roku 1968 prebehol v [USA](#) pod názvom [DIAL-A-POEM](#). (Vykrúť si báseň). V roku 1968 založil v USA básnik John Giorno, po telefonáte s ďalším literátom Williamom Burroughsom telefonickú službu, ktorú nazval [Dial-A-Poem](#) (Vykrúť si báseň). Pätnásť telefonických liniek bolo pripojených na osobitné „odpovedacie“ zariadenia, ktoré každému, kto sa dotelefonoval do „Giorno Poetry System“, ponúkli zadarmo si vypočúť básne od rôznych autorov, nahraté z autentických autorských čítaní.

Tento nápad poslúžil ako inšpiračný zdroj pre náš projekt, nazvaný POÉZIA DO VAŠICH (D)UŠÍ s podtitulom *Vypočujte si slovenskú poéziu*, ktorý predstavuje možnosť vypočúť si v digitálnom prostredí pôvodnú slovenskú poéziu podľa vlastného výberu.

Stránka je vytvorená v prostredí wordpress.com a ponúka audio záznamy, resp. odkazy na audiozáznamy čítania pôvodnej slovenskej poézie.

Pri výbere jednotlivého autora je možné dozvedieť sa o ňom/ nej viac z krátkeho profilového medailónu a následne kliknutím sa prelinkovať k súboru (zväčša audiovizuálnemu), kde je umiestnený súbor s prílušnou nahrávkou tvorby autora, alebo autorky.

Údaje v blogu sú priebežne aktualizované a dopĺňané.

Adresa stránky: <https://listentopoetry.wordpress.com/>

Sociálne siete a súčasná poézia

Projekt lokalizovaný do prostredia sociálnych sietí (FB, Twitter) predstavuje zriadené

a spravované kontá na uvedených sociálnych sieťach, ktoré propagujú súčasnú slovenskú literatúru, kultúru a umenie.

Facebook aj Twitter tvoria v tomto kontexte doplnkovú informačnú plochu pre zverejňovanie rôznych odkazov, napríklad na aktuálne literárne súťaže, zaujímavé články, portály, či podnetné projekty v rámci poézie, literatúry, výtvarného, či hudobného umenia.

Účet skupiny Mladá slovenská literatúra na FB je aktívny a ku dňu 17. 3. 2015 má 1 105 priaznivcov („priateľov“). Twitter Mladá literatúra k rovnakému dátumu eviduje 406 správ („tweetov“), sleduje 42 užívateľov a je sledovaný 62 užívateľmi.

FB: <http://www.facebook.com/mlada.slovenskaliteratura>

Twitter: @mladaliteratura

Návrh mobilnej aplikácie „Literárne súťaže na Slovensku“

Návrh aplikácie pre smartfóny s názvom *Literárne súťaže na Slovensku 2014 - 2015* nadväzuje na subkapitulu 1.4.1 s rovnomenným názvom z teoretickej časti našej dizertačnej práce. Propozíciu aplikácie sme vytvorili v prostredí komerčného portálu Como (www.como.com). Aplikácia je funkčná v platforme OS X, ale je možné pretransformovať ju aj do verzie kompatibilnej pre Android.

Aplikácia obsahuje jednoduchý a prehľadný systém vyhľadávania literárnych súťaží na Slovensku, ktoré sú určené pre mladých a začínajúcich autorov. V základnej ponuke je prístup k databáze literárnych súťaží, ktoré sa po kliknutí v jednotlivých sekciách špecifikujú na oblasť poézie, prózy a žurnalistiky.

Taktiež nechýba krátke predstavenie aplikácie s jej základnou charakteristikou a kontakt na administrátora a správcu aplikácie. K dispozícii je taktiež odkaz na FB účet skupiny Mladá slovenská literatúra a twitterový účet Mladá literatúra (pozri kapitolu 5.1.3 Sociálne siete a súčasná poézia), ktoré sme vytvorili a spravujeme tiež v rámci praktickej časti v programe *Propagácia slovenskej poézie v digitálnom prostredí*.

Význam poézie v 21. storočí (video projekt)

Posledným čiastkovým výstupom praktickej časti našej dizertačnej práce je subkapitola, ktorá prináša niekoľko pohľadov a názorov mladých ľudí (študentov KMaKD) na otázku ako vnímajú poéziu, vrátane ich názoru na význam existencie poézie v 21. storočí.

Uvedený parciálny projekt predstavuje kompiláciu zozbieraných videí – tematicky orientovaných na zadanú tému.

Denní aj externí študenti svoje video projekcie o význame poézie v 21. storočí vytvárali v letnom semestri v akademickom roku 2014/2015, v rámci cvičení z predmetov Efektívne a ztvorivé písanie a Ročníkový projekt 2, ktoré v tomto období viedol autor tejto dizertačnej práce.

Z odovzdaných videí sme vyseletovali súbory, ktoré spĺňali aspoň primárne technické parametre a zároveň tie, ktoré priniesli problematiku spracovanú originálne, invenčne a kreatívne.

ZÁVER

Dizertačná práca s názvom *Podoby súčasnej slovenskej poézie (1989 – 2012) a formy jej propagácie* ponúka komplexne, koncepčne a kompetentne spracovaný dokumentačný materiál o situácii v súčasnej slovenskej poézii po roku 1989.

V teoretickej časti je zaradený prirodzene a chronologicky rozčlenený dokumentárny materiál v intenciách zadanej témy, ktorý však obsahuje aj poznámky a reflexie jednotlivých faktov autorom dizertačnej práce s prihliadnutím predovšetkým na neobjektívnosť v spracovávaní odborných a literárnovedných statí, článkov a publikácií doposiaľ publikovaných v zadanej, či príbuznej oblasti.

Praktická časť pozostáva z niekoľkých parciálnych výstupov, ktoré dooplňajú a ozrejmujú súhrn informácií v predošlej časti dizertačnej práce.

Ťažiskovou časťou sa javí predovšetkým prieskum čítanosti poézie vo vybraných slovenských knižniciach, ktorého výsledky môžu slúžiť ako ilustračný fakt k obecné rozšírenému ambivaletnému, či dokonca až ignorantskému postojovi verejnosti k (nielen) slovenskej poézii v súčasnosti.

Taktiež dizertačná práca obsahuje Heslár autorov debutujúcich po roku 1989, ktorý tvorí zásadný materiál a prináša spracované údaje o autoroch – tvorcoch slovenskej poézie, ktorí „debutovali“ vlastnou knižnou publikáciou práve po roku 1989.

Dizertačná práca je sumárom informácií a faktov o súčasnej slovenskej poézii, ktorý takto doposiaľ spracovaný ešte nebol.

Bibliografia

- ÁBELOVÁ, Miroslava. 2012. Začínajúci autor môže robiť, čo sa mu len páči... In *Virtuálna literárna mapa*. [online]. Bratislava : Národné osvetové centrum. [cit. 2013-11-06]. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa/rozhovory/mirka-abelova>
- ANDRIČÍKOVÁ, Markéta. 2009. Literárne súťaže na ceste za nádejnými autormi a čitateľmi. In: *Bibliografický zborník za roky 2008 – 2009*. 1. Vyd. Martin : SNK, Národný bibliografický ústav v Martine. ISBN 978-80-89301-31-7. s. 124, 125.
- ANTOLÓGIA SÚČASNEJ SLOVENSKEJ POÉZIE. (Stredná a mladá generácia po roku 1990) . Peter Milčák – Na noži – Výstrel do tmy?. 2006. In: *Litcentrum.sk* . [online]. Bratislava : Literárne informačné centrum. [cit. 2015-01-27]. Dostupné: <http://www.litcentrum.sk/recenzie/antologia-sucasnej-slovenskej-poezie-stredna-a-mlada-generacia-po-roku-1990-peter-milcak-na-nozi-vystrel-do-tmy>
- BILÝ, Peter. 2015. Podraz voči knihám. Niečo na slovenskom knižnom trhu nefunguje už dlhšie. In: *SME*. Roč. 23., č. 52, s. 10. ISSN 1335-440X, 2015.
- BIRDZ. 2012. Myslíte si, že sa v dnešnej dobe na Slovensku oplatí vydať zbierku básní? In *Birdz.sk* . [online]. Bratislava : Perex. [cit. 2013-01-23]. Dostupné: <http://www.birdz.sk/forum/myslite-si-ze-sa-v-dnesnej-dobe-na-slovensku-oplati-vydat-zbierku-basni-/110215-tema.html>

- BIZNÁROVÁ, Lucia. 2015. *Podnetné uvažovanie o slovenskej poézii*. In: *Romboid*. Roč. 50., č. 1-2, s. 93. ISSN 0231-6714, 2015.
- BRENDZA, Boris. 2012. Rozhovor so šéfredaktorom časopisu DOTYKY. In *Slovenská poézia po roku 1989. Blog o súčasnej slovenskej poézii*. Žilina : Marián Grupač. [cit. 2013-11-07]. Dostupné na: <http://slovakpoetry.wordpress.com/2012/09/07/rozhovor-so-sefredaktorom-casopisu-dotyky/>
- BŽOCH, Jozef. 1961. *Podoby slovenskej poézie*. Bratislava Slovenský spisovateľ. s. 5, 7, 28.
- ČÚZY, Ladislav. 1999. Literatúra sa neráta na roky. Trialóg o literárnom roku 1998. In: *Literika*. Roč. IV., č. 2, s. 6, 8. ISSN 1335-180X.
- DAROVEC, Peter. 1996. Viac odvahy k premýšľaniu. In: *RAK*. Roč. 1., 1996, č. 26. ISSN 1335 – 1702.
- ĎURIŠIN, Matej a kol. 2015. Spoločné vyhlásenie 24 vydavateľov Slovenska. In: *O médiách.com*. [online], 2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné na: <http://www.omediach.com/tlacove-spravy/item/6138-spoloc>.
- ĎUROVIČ, Ľubomír. 2014. Nerobme z kultúry jazyka kyjak. In: *Pravda.sk*. [online]. Bratislava : Perex, 2014. [cit. 2014-07-23]. Dostupné na: <http://zurnal.pravda.sk/rozhovory/clanok/315847-nerobme-z-kultury-jazyka-kult-ci-kyjak/>
- FERKO, Miloš. 1999. Literatúra sa neráta na roky. Trialóg o literárnom roku 1998. In: *Literika*. Roč. IV., č. 2, s. 3, 8. ISSN 1335-180X.
- GAVURA, Ján. 2009. Slovo robí básnika. In: *Impulz, Revue pre modernú katolícku kultúru*. [online]. Bratislava : Vydavateľstvo Michala Vaška. [cit. 2013-09-24]. Dostupné na: <http://www.impulzrevue.sk/article.php?508>
- GAVURA, Ján. 2012. Mladí autori však zvyknú byť netrpezliví a čo sa nepublikuje hneď, je pre nich neprijateľné. In: *Virtuálna literárna mapa*. [online]. Bratislava : Národné osvetové centrum. [cit. 2013-11-06]. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa/rozhovory/jan-gavura>
- GLOCKO, Peter. 1997. Počujeme nové hlasy? Trialóg o literárnom roku 1996. In: *Literika*. Roč. II, č. 3, s. 3. ISSN 1335-180X.
- GLUŠTÍKOVÁ, Oľga. 2012. Som literárny hulvát!. In: *Virtuálna literárna mapa*. [online]. Bratislava : Národné osvetové centrum. [cit. 2013-11-06]. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa/rozhovory/olga-glustiklova>
- GROCHALOVÁ, Zuzana. 2012. Mapovanie inštitucionálnych a organizačných platforiem pre začínajúcich autorov I. Selektívna reflexia možností debutujúcej generácie s prepojením na poľskú a českú scénu. In: *Dotyky*. Roč. XXIV., č.1, s 38. ISSN 1210-2210.
- HABAJ, Michal. 2012. Michal Habaj: Poézia je najradikálnejší čin. In: *Pravda.sk*. [online]. Bratislava : Perex. [cit. 2013-09-26]. Dostupné na: <http://kultura.pravda.sk/kniha/clanok/76993-michal-habaj-poezia-je-najradikalnejši-cin/>
- HOCHÉL, Igor a Ladislav ČÚZY a Zuzana KÁKOŠOVÁ. 2007. *Slovenská literatúra po roku 1989*. Bratislava : Literárne informačné centrum. ISBN 978-80-89222-34-6. s. 9, 17, 24, 25, 88.
- HOUELLEBECQ, Michel. 2014. *Zostať nažive a iné texty*. Bratislava : Inaque.sk. Prel.: Aňa Ostrihoňová. ISBN 978-80-971323-7-8. s. 11, 21, 35.
- CHROBÁKOVÁ, Stanislava. 1996. Viac odvahy k premýšľaniu. In: *RAK*. Roč. 1., č. 1, s. 26. ISSN 1335 – 1702.

- JANOVIC, Vladimír. 2013. Báseň jako přesah. In: *Literární noviny*. Roč. XXIV, č. 31, s. 17. ISSN 1210-0021.
- JENČÍKOVÁ, Eva a Peter ZAJAC. 1989. Situácia súčasnej slovenskej literatúry. In: *Slovenské pohľady*, Roč. 105, č. 2, s. 68.
- KADLEČÍK, Ivan. 2009. Poézia je cesta. In: *JeToTak.sk. Monde diplomatique*. [online]. Bratislava : Alternatíva Komunikácia Občana, o. z. [cit. 2014-08-26]. Dostupné na: <http://www.jetotak.sk/autonomna-zona/poezia-je-cesta>
- KANTŮRKOVÁ, Eva. 2014. 25 let, plus minus. In: *Literární noviny*. Roč. XXV, č. 12, s. 18. ISSN 1210-0021.
- KLUS, Jaroslav. 2014. Všetko tu už bolo, ale ja ešte nie.... In: *Dotyky*. Roč. XXVI., č. 4, s. 2. ISSN 1210-2210.
- KOPCSAYOVÁ, Iris. 2015. Knižnému trhu hrozí monopol. Slovenskí vydavatelia sa spojili proti skupine J&T. Ovláda distribúciu, financuje predajne. In: *SME*. Roč. 23., č. 52, s. 2. ISSN 1335-440X.
- KOVÁČIKOVÁ, Jana. 2013. K rozdeleniu Česko-Slovenska. In: *Projustice.sk*. Bratislava : Business Intelligence Club, o.z. [cit. 2015-01-22]. Dostupné na: <http://www.projustice.sk/pravne-dejiny/k-rozdeleniu-cesko-slovenska>
- KRNO, Martin. 2004. Pred 60 rokmi sa v čase Povstania zrodil týždenník Nové slovo. In: *Britské listy*. [online]. Praha : Občanské združení Britské listy. [cit. 2013-11-07]. Dostupné na: <http://blisty.cz/art/19818.html>
- KRŠÁKOVÁ, Dana. 2005. Situácia súčasnej slovenskej literatúry, 1. In: *iLiteratura.cz*. [online]. Praha : Sdružení pro iliteraturu. [cit. 2013-09-24]. Dostupné na: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17307/situacia-sucasnej-slovensk>
- LITERÁRNE INFORMAČNÉ CENTRUM. 2014. *Hľadanie súčasnosti*. [online]. Bratislava : Literárne informačné centrum. [cit. 2015-11-03]. Dostupné na: <http://knihkupectvo.litcentrum.sk/index.php?akcia=dokosika&predchodca=detail&prapredchodca=&tovar=173&pocet=1>
- LITERÁRNY FOND. 2013. *Literárna súťaž Wolkrova Polianka*. [online]. Bratislava : Literárny fond. [cit. 2013-11-05]. Dostupné na: http://litfond.sk/index.php/ceny/sutaz_Wolkrova_Polianka/
- LITVÁK, Ján. 2013. Čo je to zlá poézia? In: *SME.sk*. [online]. Bratislava : Petit Press. [cit. 2013-08-19]. Dostupné na: http://kultura.sme.sk/clanok_tlac.asp?cl=6903850
- LOHR, Steve. 2010. Web je mŕtvy, nech žije net! In: *SME.sk*. [online]. Bratislava : Petit Press. [cit. 2014-08-22]. Dostupné na: <http://komentare.sme.sk/c/5533049/web-je-mrtvy-neh-zije-internet.html>
- MARČOK, Viliam. 1997. Potápajúce sa a vynárajúce sa kontinenty (alebo "na čom pracuje" súčasná slovenská literatúra). In: *Literika*. Roč. II., č. 3, s. 24, 25. ISSN 1335-180X.
- MARČOK, Viliam a kol. 2004. *Dejiny slovenskej literatúry III*. Bratislava : Literárne informačné centrum. ISBN 80-88878-87-X. s. 53, 54, 56, 57.
- MARENČIN, Albert. 2013. Vydavateľ kníh Marenčin: Len z kvality nevyžijem, nie som spasiteľ. In: *SME*. [online]. Bratislava : Petit Press. [cit. 2013-10-16]. Dostupné na: <http://kultura.sme.sk/c/6920043/vydavatel-knih-marencin-len-z-kvality-nevyzijem-nie-som-spasitel.html#ixzz2rDqGcob8>
- MATĚJKA, Ivan. 2012. Slovenské "trošky" do literárneho mlýna. In: *Literární noviny*.

Príloha: Pražská Knižná Revue. Roč. XXIII, č. 4, s. 3. ISSN 1210-0021.

MATEJOV, Radoslav. 2003. Poézia 2002. Básne a nebásne minulého roka. In: *Litcentrum.sk*. [online]. Bratislava : Literárne informačné centrum. [cit. 2014-01-21]. Dostupné na: <http://www.litcentrum.sk/22846>

MATEJOV, Radoslav. 2009. Tváre a tvary súčasnej slovenskej poézie. (Prechádzka v priestore poézie po roku 2000). In: *Zborník príspevkov zo seminára Súčasná slovenská literatúra*. Trnava : Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. s 22.

MATEJOVIČ, Pavel. 1996. Viac odvahy k premýšľaniu. In: *RAK*. Roč. 1., 1996, č. 1, s. 17, 19, 20. ISSN 1335 - 1702.

MATEJOVIČ, Pavel. 1996. Viac odvahy k premýšľaniu. In: *RAK*. Roč. 1., 1996, č. 2, s. 28. ISSN 1335 - 1702.

MAŤOVČÍK, Augustín, Peter CABADAJ a Pavol PARENÍČKA. 2008. *Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia*. 2. dopl. vyd. Martin: Slovenská národná knižnica ; Bratislava: Literárne informačné centrum. ISBN 978-80-89222-48-3.

MERCIÉR, Pascal. 2011. *Noční vlak do Lisabonu*. [prekl.] Eva Pátková. Praha : Plus. ISBN 978-80-259-0036-9.

MIKULA, Valér a kol. 2005. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava : Kalligram. ISBN 80-7149-801-7. s. 48.

MOLNÁR, Michal. 2012. Aj vďaka literárnym súťažiam vznikajú často dlhoročné kamarátstva. In: *Virtuálna literárna mapa*. [online]. Bratislava : Národné osvetové centrum. [cit. 2013-11-06]. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa/rozhovory/michal-molnar>

MORAVČÍK, Štefan. 1999. Literatúra sa neráta na roky. Trialóg o literárnom roku 1998. In: *Literika*. Roč. IV., č. 2, s. 6, 9. ISSN 1335-180X.

MORAVČÍK, Štefan. 1999. Literatúra sa neráta na roky. Trialóg o literárnom roku 1998. In: *Literika*. Roč. IV., č. 2, s. 6, 9. ISSN 1335-180X.

NÁBĚLKOVÁ, Mira. 2010. Jazykovedkyňa pre HN: České deti nezabúdajú na slovenčinu, ony ju nepoznajú. In: *Hospodárske noviny*. [online]. Bratislava : ECOPRESS. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na: <http://style.hnonline.sk/vikend-140/jazykovedkyňa-pre-hn-ceske-deti-nezabudaju-slovincinu-ony-ju-nepoznaju-407894>

NIŽŇANSKÝ, Matúš. 2012. Matúš Nižňanský, laureát Ceny Rudolfa Fabryho za rok 2011. In: *Virtuálna literárna mapa*. [online]. Bratislava : Národné osvetové centrum. [cit. 2013-11-06]. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa/rozhovory/matus-niznansky>

PASSIA, Radoslav a Ivana TARANENKOVÁ a kol. 2014. *Hľadanie súčasnosti. Slovenská literatúra na začiatku 21. storočia*. Bratislava : Literárne informačné centrum. ISBN 978-80-8119-085-8. s. 9, 16.

PETRÍK, Vladimír. 2003-2013. *Súčasná slovenská literatúra. Po roku 1989: hľadanie dohody medzi autorom a čitateľom*. [online]. Bratislava : Literárne informačné centrum. [cit. 2011-11-22]. Dostupné na: <http://www.litcentrum.sk/31662>

PODRACKÁ, Dana. 2012. Čo prišiel povedať Tranströmer. In: *Slovenské pohľady*. Roč. IV + 127, č. 3, s. 52. ISSN 1335-7786.

PROCHÁZKA, Miro. 1998. Aktuálna otázka básnika má veľa odpovedí. In: *Literika*. Roč. III., č. 4, s. 34, 35. ISSN 1335-180X.

- RANKOV, Pavel. 2013. Na druhej strane. In: *Slovenské pohľady*. Roč. IV. + 129., č. 11, s. 68. ISSN 1335-7786.
- RÉDEY, Zoltán. 2005. *Súčasná slovenská poézia v kontexte civilizačno-kultúrnych premien. Priemet aktuálnych civilizačno-kultúrnych procesov do súčasnej slovenskej poézie*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, Ústav literárnej a umeleckej komunikácie. ISBN 80-8050-796-1. s. 8, 9, 15, 23.
- REHÚŠ, Michal. 2009. Základné aspekty literárnej tvorby na internete. In: *Membrana.sk*. [Online] Literis. [cit. 2012-11-22.]. Dostupné na: <http://membrana.sk/art/michal-rehus/731-zakladne-aspekty-literarnej-tvorby-na-internete>
- ROSOVÁ, Michaela. 2002. V súčasnosti na Slovensku píše skoro každý, nikto však nečíta. In: *Virtuálna literárna mapa*. [online]. Bratislava : Národné osvetové centrum. [cit. 2013-11-06]. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa/rozhovory/michaela-rosova>
- RYCHLÍK, Jan. 2012. *Češi a Slováci ve 20. století. Spolupráce a konflikty 1914 - 1992*. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů. ISBN 978-80-87211-59-5. s. 7.
- SEDLÁK, Imrich a kol. 2009. *Dejiny slovenskej literatúry II*. Martin : Matica slovenská. Bratislava : Literárne informačné centrum. ISBN 978-80-7090-945-4. s. 539, 545.
- SLOVENSKÁ NÁRODNÁ KNIŽNICA. 2013. Top 100 výpožičiek. In: *Štatistiky*. [online]. Martin : Slovenská národná knižnica. [cit. 2013-09-19]. Dostupné na: <http://www.snk.sk/?top-100-vypoziciek>
- ŠAGÁTOVÁ, Linda. 2010. Linda Šagátová – 1. miesto – Literárna Senica 2009. In: *Virtuálna literárna mapa*. [online]. Bratislava : Národné osvetové centrum. [cit. 2013-11-06]. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity/virtualna-literarna-mapa/rozhovory/linda-sagatova>
- ŠRANK, Jaroslav. 2013. K Hochelovmu prehľadu slovenskej poézie po roku 1989. In: *Kapitoly k súčasnej slovenskej literatúre*. Bratislava : Vydané vlastným nákladom pre študijné účely. ISBN 978-80-971308-5-5. s. 30.
- TARANENKOVÁ, Ivana. 2009. Slovenská literatúra po roku 1989. *Je to tak Monde diplomatique*. [online]. [cit. 2012-11-5.]. Dostupné na: <http://www.jetotak.sk/autonomna-zona/slovenska-literatura-po-roku-1989>
- ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. Bez dátumu. Spolupráce s Ústavem slovenskej literatúry SAV. *Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.* [online] Bez dátumu. [cit. 2015-01-22.] Dostupné na: <http://www.ucl.cas.cz/cs/mezinarodni-spoluprace/esko-slovenska-spoluprace>
- VALENT, Jaroslav. 2014. Milí čitatelia. In: *Historická revue*. Roč. XXV., č. 11, s. 3. ISSN 1335-6550.
- VIKOROVÁ, Libuša. 2004. Milan Abelovský Zľutovnica. In: *Dotyky* [online]. 2/3 [cit. 2013-12-10]. ISSN 1210-2210. Dostupné na internete: <http://www.dotyky.net/?p=1278>
- ZAJAC, Peter. 1999. Prelomové či svoje. Skica o slovenskej literatúre deväťdesiatych rokov. In: *OS, Fórum občianskej spoločnosti*. Roč. 3, č. 2, s. 74, 75, 76. ISSN 1335 - 2296.
- ZAMBOR, Ján. 1989. Úvodník. In: *Dotyky*. R oč. I., č. 1, s. 2. ISSN 1210-2210.
- ZITOVÁ, Katarína. 2013. O ponovembrovej poézii. In: *Knižná revue*. Roč. XXIII., č. 21, s. 7. ISSN 1210 1982, 1336 247X.
- ŽATKULIAK, Jozef. 2014. Historik: V novembri '89 sa nám na námestiach vrátila ľudská dôstojnosť. *Pravda.sk*. [online] [cit. 2015-01-15.] Dostupné na:

<http://zurnal.pravda.sk/rozhovory/clanok/336204-historik-v-novembri-89-sa-nam-na-namestiach-vratila-ludska-dostojnost/>

Recenzenti: PhDr. Katarína Sedláková, PhD. a prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.